

กระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

Transnational Migration Processes of Victims-Migrant Trafficking

พันตำรวจโท พัทธกร ศาสนะสุพินธ์ (Pol.Lt.Col.Pattakorn Sasanasuphin)^{1*}
ดร.ดุษฎี आयुวัฒน์ (Dr.Dusadee Ayuwat)² ดร.มณีมีย์ ทองอยู่ (Dr.Maneimai Tongyu)³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวทางสัมภาษณ์กับผู้ย้ายถิ่นคนไทยและคนลาวที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่อยู่ในระบบช่วยเหลือในหน่วยงานของรัฐ จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการเป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีประสบการณ์ย้ายถิ่นข้ามชาติ มีรายได้น้อย ประกอบกับการถูกชักชวนโดยนักค้ามนุษย์ข้ามชาติให้ออกจากถิ่นเดิม มีความคาดหวังจะได้รับค่าจ้างที่สูงและเก็บเงินออมกับถิ่นเดิม มีความรู้หรือความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศปลายทางทำให้ถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติหลอกลวงให้ออกจากถิ่นเดิม และจากการไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเดินทาง ทำให้ต้องพึ่งพานักค้ามนุษย์ข้ามชาตินำพาเดินทาง และดำเนินเอกสารเดินทางเข้าประเทศปลายทางในกรณีผู้ที่เดินทางเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย ส่วนผู้ที่ติดสิ่งเสพติดถูกชักชวนให้เสพติด (สุราและยาบ้า) จึงทำให้ตกอยู่ใต้การควบคุมของนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ และจากการมีสถานภาพที่ผิดกฎหมายในประเทศปลายทาง ทำให้ต้องพึ่งพนายจ้างช่วยเหลือพ้นจากการถูกจับกุม และถูกนายจ้างซื้อไว้ทำงานและแสวงหาประโยชน์ ที่ทำให้ตกอยู่ใต้บังคับของนายจ้าง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
³ อาจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

This article aims to study the process of transnational migration of migrant who is a victim of the human trafficking in Thailand. The study has been conducted in qualitative approach by using an in-depth interview with 20 of Thai and Lao migrants who has got the help by Thai government sector, data analysis has been done by using the data processing, data categorizing, and the synthetic relationship scheme. The results found that the characteristics of victimized migrants who were abused by the traffickers are those who were young and inexperienced in migrating to other countries. Also, they had small incomes and were deceived by traffickers to migrate from their home town expecting to gain a high wage and go back home with some savings. Victimized migrants lacked correct information regarding the country of destination, so they were misinformed about moving out of their home countries. Some victimized migrants had entered the country legally with travel documents, but with little knowledge about travelling. Therefore, the migrants had to rely on the traffickers. However, the ones who were introduced to and later became addicted to drugs like alcohol and amphetamines would become illegal workers. These people were controlled by the traffickers since they needed to be protected from being arrested, and were bought by the employers for work and exploitation that they were forced.

คำสำคัญ : การย้ายถิ่นข้ามชาติ และผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

Keywords : transnational migration, transnational victims-migrant trafficking

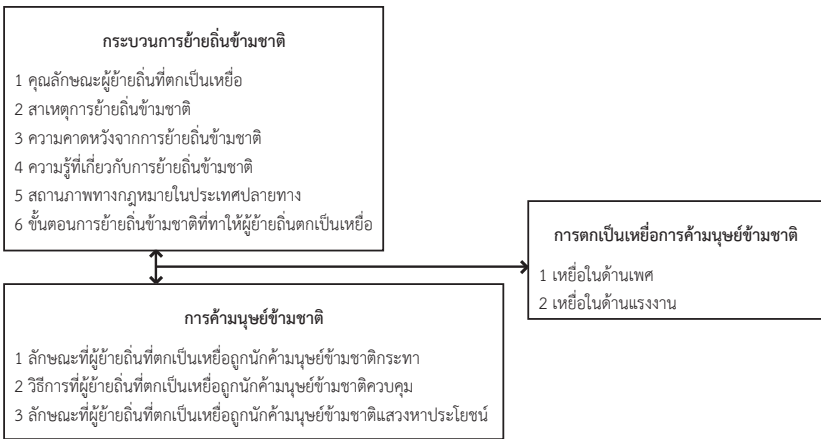
บทนำ (Introduction)

การย้ายถิ่นข้ามชาติของแรงงาน เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้แรงงานย้ายถิ่นเข้าไปเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในฐานะที่ประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง (กฤตยา อาชวนิชกุล, & พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2548) จึงมีโอกาสมากที่สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทยจะมีความรุนแรงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2553 (Trafficking in Persons Report) ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ที่จัดกลุ่มให้ประเทศไทยโดยลดระดับจากระดับ 2 (Tier 2) เป็นระดับ 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง (Tier 2 Watch List) เพราะเห็นว่า ประเทศไทยยังเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการค้ามนุษย์ เพื่อการบังคับใช้แรงงาน และการบังคับค้าประเวณี ซึ่งรัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเต็มที่ในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ แม้จะนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มาบังคับใช้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2551 และมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อรณรงค์เพิ่มจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ก็ตาม แต่การแก้ปัญหาการค้ามนุษย์บังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณี ยังไม่มีความคืบหน้าเพียงพอ ทำให้สถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติยังรุนแรงอยู่ (จาก <http://www.notforsale.in.th2autopagev4/files/PWyjvVtFri123450.pdf> ค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2553) ประกอบกับการศึกษาที่ผ่านมามีการศึกษาจากแรงงานที่ย้ายถิ่นข้ามชาติ แต่การศึกษาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ยังไม่ชัดเจนนัก จึงอาจทำให้เกิดองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาจำกัด

ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์กระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ในฐานะประเทศไทยเป็นประเทศต้นทางและประเทศปลายทางเพื่อที่จะสะท้อนภาพของกระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย โดยศึกษาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ถูกรักค้ามนุษย์ข้ามชาติกระทำในลักษณะต่างๆ ทั้งการจัดหา การซื้อ การขาย การจำหน่าย การขนส่ง (การพามาจาก) การส่งต่อ (การส่งไปยังที่ใด) การห่วงเหนียวกักขัง การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลใด และถูกควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งถูก

แสวงหาประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ตามกรอบพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) (United Nations, 2000) และพระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 และศึกษาจากนักค้ามนุษย์ข้ามชาติที่อยู่ในปรากฏการณ์โดยตรง รวมทั้งศึกษาจากบุคลากรที่มีหน้าที่ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ที่เป็นผู้ที่สัมผัสและมีประสบการณ์กับปรากฏการณ์ โดยบทความนี้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อ สาเหตุการย้ายถิ่นข้ามชาติ ความคาดหวังจากการย้ายถิ่นข้ามชาติ ความรู้เกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ สถานภาพทางกฎหมาย และขั้นตอนการย้ายถิ่นที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย (Castles, & Miller, 1993; De Jong, & Fawcett, 1981)

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กระบวนการย้ายถิ่นของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ เกิดจากผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อตัดสินใจย้ายถิ่นข้ามชาติจากประเทศต้นทางซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่เดิม เพื่อแสวงหาหรือเพิ่มโอกาสที่ดีกว่าในประเทศปลายทางซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ใหม่ แต่การย้ายถิ่นข้ามชาติไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย เนื่องจากข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากนโยบายที่เข้มงวดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติของประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง ผู้ย้ายถิ่นจึงต้องพึ่งพาผู้ที่จะเป็นผู้ช่วยเหลือหรือนายหน้าในกระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติ ซึ่งผู้ช่วยเหลือหรือนายหน้าดังกล่าวมีทั้งที่มุ่งหวังผลประโยชน์ และไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ ผู้ที่มุ่งหวังผลประโยชน์จากผู้ย้ายถิ่น จะนำผู้ย้ายถิ่นบางส่วนให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติกระทำ ถูกควบคุม และถูกแสวงหาผลประโยชน์ ในลักษณะหรือวิธีการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีหน่วยในการวิเคราะห์เป็นปัจเจกบุคคล ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทยและคนลาว ซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ได้รับการช่วยเหลือเข้ามาอยู่ตามบ้านพักหรือสถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวม 4 แห่ง ได้แก่ บ้านพักเกร็ดตระการ บ้านภูมิเวท บ้านชายปทุมธานี และบ้านนารีสวัสดิ์ และได้รับการช่วยเหลืออยู่ในกองบังคับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 ถึง 31 ตุลาคม 2552 ที่ยินดีจะให้ข้อมูลในเชิงลึก จำนวน 20 คน ในการวิจัยนี้ใช้ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนลาวเป็นผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนลาวในประเทศไทยมีจำนวนมากกว่าผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อคนต่างชาติอื่น ดังจะเห็นได้จากสถิติของกรมสังคมสงเคราะห์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนลาวถูกช่วยเหลือและถูกส่งกลับประเทศต้นทางมีจำนวนมากที่สุดหากเปรียบเทียบกับคนต่างชาติอื่น โดยจากการเก็บสถิติระหว่างปี 2544 จนถึงปัจจุบัน (ปี 2553) คนลาวตกเป็นเหยื่อการค้า

มนุษย์ถึง 1,553 คน และปัจจุบันยังมีชาวลาวถึง 200,000 คน ยังคงทำงานผิดกฎหมายในประเทศไทย (<http://manageronline.myfri3nd.com/blog/2010/09/09/entry-15>) ค้นเมื่อ 11 กันยายน 2553) อนึ่ง ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลได้ผ่านการประเมินจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาว่าสามารถให้ข้อมูลได้ ซึ่งประกอบด้วยผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อคนไทย 12 คน จำแนกเป็นเหยื่อในคดีทางเพศ 7 คน (เพศหญิง) และในคดีทางแรงงาน 5 คน (เพศชาย 4 คน และเพศหญิง 1 คน) และผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อคนลาว 8 คน จำแนกเป็นเหยื่อในคดีทางเพศ 3 คน (เพศหญิง) และในคดีทางแรงงาน 5 คน (เพศหญิง 3 คน และเพศชาย 2 คน)

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติตามแนวทางสัมภาษณ์ที่ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลัก คุณลักษณะผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อ สาเหตุการย้ายถิ่นข้ามชาติ ความคาดหวังจากการย้ายถิ่นข้ามชาติ ความรู้เกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ สถานภาพทางกฎหมาย และขั้นตอนการย้ายถิ่นที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มเฉพาะจึงใช้การสัมภาษณ์ต่อเนื่องถึงสามครั้งต่อรายจึงได้ข้อมูลครบถ้วน และได้ใช้การตรวจสอบข้อมูลโดยการนำโน้ตสนามที่เขียนขึ้นจากการสัมภาษณ์แต่ละครั้งไปอ่านให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลฟัง เพื่อเปิดโอกาสให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง และยังสามารถคำพูดโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลในบางประเด็นที่สำคัญไว้ในผลการวิจัย (Maxwell, 1992)

ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลและหลังเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลตามเทคนิคสามเส้า ด้วยวิธีการตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกัน โดยใช้แนวทางสัมภาษณ์ฉบับเดียวกันแต่ต่างเวลา (Patton, 1990) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์จนได้ข้อสรุป (McMillan, & Schumacher, 1997)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (Results and Discussion)

ในสรุปและอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ เรียกผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยว่า “เหยื่อ” ซึ่งมีรายละเอียดสรุปและอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

คุณลักษณะผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อ พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน อายุไม่ถึง 20 ปี แต่มีเหยื่อคนไทยบางส่วนเป็นผู้ใหญ่ เหยื่อในด้านเพศส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา แต่เหยื่อคนลาวในด้านแรงงานส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าเรียนหนังสือ ในสถานศึกษามาก่อน เหยื่อส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและเป็นลูกจ้าง และทำนา ที่รับค่าจ้างหรือมีรายได้เป็นครั้งคราวและรายวันที่ทำให้มีรายได้น้อยและไม่แน่นอน มีภูมิหลังของครอบครัว ในลักษณะผ่านการหย่าร้างกับสามีหรือภรรยามาก่อนในกรณีที่เป็นผู้ใหญ่ ส่วนผู้ที่เป็เด็กและเยาวชนมักมีปัญหาคอครอบครัวจากการที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน และมีบางส่วนที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งเสียชีวิต เหยื่อส่วนใหญ่ไม่เคยย้ายถิ่นข้ามชาติไปทำงานต่างประเทศมาก่อน แต่มีคนไทยบางส่วนเคยมีประสบการณ์การย้ายถิ่นข้ามชาติมาก่อน เหยื่อในด้านเพศส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ทางเพศกับเพศชายที่ยังไม่ได้แต่งงานกันมาก่อน เหยื่อส่วนใหญ่มักเป็นคนเชื่อมั่นในตนเอง เหยื่อคนไทยมักตัดสินใจย้ายถิ่นข้ามชาติด้วยตนเองโดยไม่ปรึกษาญาติพี่น้อง แต่เหยื่อคนลาวมักปรึกษาญาติพี่น้อง แต่ก็ไม่คำนึงถึงข้อแนะนำที่ได้ มักตัดสินใจด้วยตนเอง และมีเหยื่อคนไทยบางส่วนที่มีลักษณะนิสัยชอบเสพสิ่งเสพติด (สุราหรือยาบ้า) ซึ่งเป็นจุดอ่อนให้ถูกหลอกลวงและเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ De Jong, & Fawcett (1981) ที่พบว่า ลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นปัจจัยในระดับจุลภาคที่สัมพันธ์กับปัจจัยในระดับมหภาคและมีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นข้ามชาติ

สาเหตุการย้ายถิ่นข้ามชาติ พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ย้ายถิ่นข้ามชาติและตกเป็นเหยื่อ จากการมีรายได้น้อย และการมีค่านิยมเดินทางไปทำงานประเทศไทยและต้องการเห็นสภาพที่แท้จริงของประเทศไทยของเหยื่อคนลาว ประกอบกับการถูกชักชวนและหลอกลวงโดยนายหน้าค้ามนุษย์ เหยื่อคนไทยมักถูกชักชวนและหลอกลวงโดยนายหน้าค้ามนุษย์ที่มุ่งจัดหาเหยื่อให้นายจ้างโดยตรง ส่วนเหยื่อคนลาวมักถูกชักชวนและหลอกลวงโดยนายหน้าค้ามนุษย์ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคม เป็นญาติพี่น้อง หรือคนในหมู่บ้านเดียวกันหรืออยู่หมู่บ้านใกล้เคียงกัน แต่เหยื่อคนไทยที่ติดสิ่งเสพติดมักถูกชักชวนและหลอกลวงให้เสพสิ่งเสพติด

ความคาดหวังจากการย้ายถิ่นข้ามชาติ พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่มีความคาดหวังจากการย้ายถิ่นข้ามชาติ เพื่อจะได้รับค่าจ้างที่ดีในประเทศปลายทางและเก็บเงินออมกลับประเทศต้นทาง เหยื่อคนลาวยังมีความคาดหวังว่าจะเห็นสภาพที่แท้จริงของประเทศไทย และคาดหวังจะได้เดินทางไปทำงานประเทศไทยและประสบความสำเร็จ

ดังเช่นคนอื่นในหมู่บ้าน รวมทั้งมีเหยื่อคนไทยบางส่วนที่มีคาดหวังว่าจะได้แต่งงานกับคนของประเทศปลายทาง เพื่อที่จะได้รับสัญชาติและเอกสารตรวจรับลงตรา เพื่อจะได้เข้า-ออกประเทศปลายทางได้โดยสะดวก ส่วนเหยื่อคนไทยที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ ไม่มีความคาดหวังจากการย้ายถิ่นข้ามชาติ

ความรู้เกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ พบว่า เหยื่อที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยส่วนใหญ่ย้ายถิ่นและตกเป็นเหยื่อจากการไม่มีความรู้หรือมีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานและการจ้างงานในประเทศปลายทาง เพียงรู้ข้อมูลบ้างจากการบอกเล่าของบุคคลอื่นหรือจากสื่อต่างๆ เท่านั้น เช่น งานในประเทศปลายทางส่วนใหญ่ให้ค่าจ้างที่สูงสร้างรายได้ไม่ยาก และทำงานสบายมีเวลาพักผ่อน ประกอบกับการไม่ให้ความสำคัญในการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากญาติผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้หรือเจ้าหน้าที่รัฐที่นำเชื่อถือก่อนตัดสินใจ ทำให้ถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติหลอกลวงได้ง่าย ดังจะเห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อคนลาวในด้านแรงงาน อายุ 19 ปี

“ยายบอกหนูว่าทำงานประเทศไทยสบาย เสาร์-อาทิตย์ นายจ้างคนไทยเขาหยุดงาน มักพาลูกจ้างไปเที่ยวพักผ่อนตามทะเล หนูไม่เคยเห็นทะเลมาก่อน เลยอยากเห็น”

จะเห็นได้ว่า เหยื่อส่วนใหญ่ย้ายถิ่นและตกเป็นเหยื่อจากการมีรายได้น้อย ประกอบกับถูกชักชวนโดยนายหน้าค้ามนุษย์ และมีความคาดหวังว่าจะได้รับค่าจ้างที่ดีและเก็บเงินออมกลับประเทศต้นทาง รวมทั้งจากการไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานและการจ้างงานในประเทศปลายทาง ที่ทำให้คล้อยตามการชักชวนและหลอกลวงของนักค้ามนุษย์ข้ามชาติได้ง่าย เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิเคราะห์สาเหตุการย้ายถิ่นเชิงระบบของ Castles, & Miller (1993) ที่อธิบายว่า การตัดสินใจย้ายถิ่นไม่ได้เกิดจากปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการผลักดันและดึงดูดทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เกิดจากหลายปัจจัยทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และกฎหมาย ที่มีความสัมพันธ์กันตลอดกระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติ

สถานภาพทางกฎหมายในประเทศปลายทาง พบว่า เหยื่อที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ส่วนใหญ่มีสถานภาพที่ผิดกฎหมายในประเทศปลายทาง ตั้งแต่เริ่มแรกเริ่มจากการถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยใช้ช่องทางที่ผิดกฎหมายตามธรรมชาติ และในภายหลังจากการถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางตามช่องทางที่ถูกกฎหมาย โดยใช้เอกสารเดินทาง

ทางที่นักค้ามนุษย์ข้ามชาติจัดหามาให้ ซึ่งมักเป็นเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพผิดกฎหมายในภายหลังทั้งเอกสารปลอมหรือเอกสารที่มีระยะเวลาอนุญาตให้พำนักจำกัดในประเทศปลายทาง ซึ่งจากการที่เหยื่อมีสถานภาพที่ผิดกฎหมายดังกล่าว ทำให้เหยื่อตกอยู่ในสถานภาพที่เสียเปรียบและไม่สามารถต่อรองกับนายจ้างได้ ต้องพึ่งพานายจ้างในการหลบซ่อนตัวไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางจับกุมตัว ตกอยู่ภายใต้การควบคุมและบังคับของนายจ้าง เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ

ขั้นตอนการย้ายถิ่นข้ามชาติที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อ

1. การออกจากถิ่นเดิมในประเทศต้นทาง พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ออกจากถิ่นเดิม จากการถูกนายหน้าค้ามนุษย์ชักชวนและหลอกลวงให้ย้ายถิ่นข้ามชาติไปทำงานประเทศปลายทางหรือในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย โดยถูกให้ข้อมูลไม่ตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ได้อยู่จริงเกี่ยวกับประเภทงาน ลักษณะการจ้างงาน และสภาพการทำงาน ซึ่งมักเป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนค่าจ้างที่สูงกว่าถิ่นเดิม นายจ้างจ่ายค่าจ้างตรงเวลา งานที่ไม่หนักและมีเวลาพักผ่อน แต่มีเหยื่อคนลาวในด้านเพศบางส่วนถูกซื้อจากผู้ปกครอง เหยื่อส่วนใหญ่มักถูกนายหน้าค้ามนุษย์ขูดรีด โดยถูกเรียกเงิน/ทรัพย์สินหรือตกเป็นหนี้สินค่าใช้จ่ายในการเดินทางเกินกว่าที่เป็นจริงหลายเท่าตัว แต่มีเหยื่อคนไทยที่ติดสิ่งเสพติดบางส่วน ถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติชักชวนและหลอกลวงให้เสพสิ่งเสพติด (สุราและยาบ้า) โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อคนไทยที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง อายุ 47 ปี

“ปกติเวลารอเรือข้ามฟาก ลุงก็นั่งกินเหล้าที่ร้านอาหารข้างท่าเรืออยู่แล้ว แต่วันนั้นคนขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เคยเห็นหน้ามันแต่ไม่เคยคุยกันชักชวนกินเหล้า ลุงเห็นว่าอีกนานเรือจะมาก็เลยเอาด้วย และไอ้คนนั้นมันชวนไปพักที่ห้องก่อนพรุ่งนี้ ค่อยนั่งเรือกลับ เห็นว่าเคยเห็นหน้ามันและมันใจดีเลี้ยงเหล้าก็ไปด้วย มันหาเหล้าให้ลุงได้เมาทั้งคืน ส่วนคนอื่นที่พักด้วยกัน 6-7 คนไม่รู้มันหามาจากไหนทั้งคนไทยพม่า และเขมร คนไหนชอบกินเหล้าก็มานั่งกินด้วยกัน อีวงหนึ่ง 4 คนเป็นพวกวัยรุ่นนั่งสูบบุหรี่ มันก็หยาบบ้ามาให้เขาสูบทั้งคืน”

2. การเดินทางเข้าประเทศปลายทาง เหยื่อส่วนใหญ่เดินทางเข้าประเทศปลายทางและตกเป็นเหยื่อ จากการไม่มีความรู้เกี่ยวกับเส้นทางและช่องทางการเดินทางจากประเทศต้นทางเข้าประเทศปลายทาง ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และวิธีการ

ดำเนินเอกสารเดินทางที่ทำให้ถูกกฎหมายของประเทศปลายทางและไม่สามารถเข้าถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่ออก/อนุญาตเอกสารเดินทางหรือเอกสารทำงานได้ ทำให้ต้องพึ่งพานายหน้าค้ามนุษย์ในการนำพาเดินทาง และการดำเนินเอกสารเดินทางในกรณีเหยื่อที่เดินทางเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย ทำให้เหยื่อตกอยู่ภายใต้การกำหนดหรือการควบคุมของนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ และเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ เหยื่อที่เดินทางเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมายมักถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางตามช่องทางที่ถูกกฎหมาย (มีเหยื่อคนไทยบางส่วนในประเทศปลายทางที่มีความเข้มงวดในนโยบายรับคนไทย หรือมีประวัติไม่ดีในประเทศปลายทาง ถูกนำพาเข้าประเทศอื่นก่อนเข้าประเทศปลายทาง) โดยใช้เอกสารเดินทางที่นายหน้าค้ามนุษย์ดำเนินการหรือจัดหาให้ เช่น หนังสือเดินทาง (Passport) หรือหนังสือตรวจรับคนตรา (Visa) ในกรณีประเทศปลายทางที่มีความเข้มงวดในนโยบายรับคนไทย หรือหนังสือผ่านแดนชั่วคราวชนิดแผ่น (Temporary Border Pass) ในกรณีเหยื่อคนลาว ซึ่งมักเป็นเอกสารปลอมหรือเอกสารที่มีระยะเวลาอนุญาตจำกัดในการพำนักในประเทศปลายทาง ที่ทำให้เหยื่อมีสถานภาพที่ผิดกฎหมายในภายหลัง เหยื่อมักถูกหลอกลวงว่าเอกสารเดินทางที่นายหน้าค้ามนุษย์จัดหาให้ดังกล่าว ใช้ในการเดินทาง พำนัก และทำงานในประเทศปลายทางได้โดยถูกกฎหมายและเป็นการถาวร และมักถูกนายหน้าค้ามนุษย์ขูดรีดค่าเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพผิดกฎหมายในภายหลังดังกล่าว นายหน้าค้ามนุษย์อาศัยการไม่มีความรู้เกี่ยวกับเงื่อนไขการได้รับอนุญาตและผลที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการใช้เอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพที่ผิดกฎหมายในภายหลังดังกล่าวของเหยื่อ และใช้การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่มีหน้าที่ในการออกเอกสารเดินทาง ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อคนลาวในด้านเพศอายุ 19 ปี

“น้ำใหม่เขาเป็นลูกของน้องสาวพ่อหนู ชวนไปทำงานเสิร์ฟที่ร้านคาราโอเกะที่พัทยา เขาพาไปถ่ายรูป เอารูปหนูไปทำบัตรผ่านแดน 3 วัน ให้หนู ที่กระทรวงแรงงานของลาว และบอกหนูว่าหากเจ้าหน้าที่ออกบัตรเขามา ให้บอกว่าเป็นลูกสาวเขา ไปเที่ยวจังหวัดหนองคาย 3 วัน หนูเห็นแล้วว่าชื่อ สกุล ในบัตรผ่านแดนไม่ใช่ชื่อหนู เป็นชื่อของลูกสาวน้ำใหม่แต่รูปภาพเป็นของหนู หนูเลยถามน้ำใหม่ เขาบอกว่าไม่เป็นไรเพราะไม่มีสำมะโนครัวของหนู พอมาถึงประเทศไทยเขาบอกหนูว่า เขาเสียเงินให้เจ้าหน้าที่ออกบัตร

ค่าหลวง 80,000 กีบ และให้เจ้าหน้าที่คนนอกบัตรส่วนตัวอีกต่างหาก 20,000 กีบ หนูคิดว่าคงเป็นเงินใต้โต๊ะนั่นแหละ”

ส่วนเหยื่อที่เดินทางเข้าประเทศปลายทางโดยผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่ถูกขายต่อเป็นทอดๆ และถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางตามช่องทางที่ผิดกฎหมายตามธรรมชาติ แต่มักถูกจัดให้พำนักชั่วคราวตามหมู่บ้านหรือชุมชนพื้นที่ชายแดนใกล้ช่องทางเข้าออกประเทศต้นทางและประเทศปลายทางเพื่อรอเดินทางในเวลาที่เหมาะสมหรือคัดกรองเหยื่อส่งนายจ้าง (มีเหยื่อบางส่วนถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง) จากการเดินทางในลักษณะที่ผิดกฎหมาย ต้องหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เหยื่อต้องเดินทางตามลำพังกับนายหน้าค้ามนุษย์ และตกอยู่ใต้การควบคุมหรือบังคับของนายหน้าค้ามนุษย์เหยื่อคนลาวในด้านแรงงานมักถูกนำพาเข้าประเทศไทย โดยการว่าจ้างเรือข้ามฟากแม่น้ำโขง แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกนำพาเดินลัดเลาะตามป่า (ส่วนใหญ่เข้าประเทศไทยทางจังหวัดอุบลราชธานี) เหยื่อมักถูกนายหน้าค้ามนุษย์ข่มขู่จะปล่อยทิ้งไว้ให้หลงทาง จะทำร้ายร่างกายหรือเอาชีวิต และมีเหยื่อบางส่วนถูกทำร้ายร่างกาย เหยื่อมักถูกข่มขู่บังคับยึดเงิน/ทรัพย์สินติดตัว ส่วนเหยื่อคนไทยที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติ เหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงมักถูกนำพาออกจากประเทศไทย โดยใช้เรือที่ติดธงชาติประเทศไทยมารับตัวตามชุมชน/หมู่บ้านที่ติดกับทะเล (ส่วนใหญ่ทางอำเภอมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร) และส่งต่อเหยื่อให้แก่เรือประมงนายจ้างเมื่อพ้นเขตน่านน้ำของประเทศไทย โดยผิดกฎหมาย แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติบังคับให้ทำหนังสือคนประจำเรือประมง (Seaman Book) โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐของไทยให้ความร่วมมือ ส่วนเหยื่อในด้านเพศ มักถูกนำพาโดยการว่าจ้างเรือรับจ้างข้ามแม่น้ำสุโขทัยที่กั้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศปลายทาง (ประเทศมาเลเซีย) โดยถูกลักพาตัวในลักษณะถูกหลอกลวงให้รับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของยาสลบ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของเหยื่อคนไทยในด้านเพศ อายุ 17 ปี

“หนูกับเพื่อนถูกกะเทยที่ทำงานร้านอาหารโอเกะที่เดียวกับหนูหลอกชวนไปทำงานโรงงานเย็บผ้าที่หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แต่พอมาถึงหาดใหญ่มียายดาวมารับ หลอกจะพาไปทำงานสปาที่ในตัวอำเภอหาดใหญ่ ระหว่างนั่งรถหนูกับเพื่อนถูกยายดาวหลอกวางยาสลบในกับข้าวและน้ำที่ยายดาวให้คนขับรถซื้อมาให้ หนูไม่รู้ตัวไปรู้ตัวอีกทีที่ประเทศมาเลเซียแล้ว”

ส่วนเหยื่อที่ติดสิ่งเสพติดมักถูกมอมเมาด้วยสิ่งเสพติด (สุราและยาบ้า) ในลักษณะถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติจัดหาสิ่งเสพติดให้ได้เสพติดการเดินทาง และถูกหลอกลวงเข้าประเทศปลายทางเพื่อจุดมุ่งหมายอื่น เช่น เพื่อท่องเที่ยวชั่วคราว และถูกขายต่อให้นายจ้าง

3. การพำนักและทำงานในประเทศปลายทาง พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกนายจ้างซื้อไว้ทำงานและแสวงหาประโยชน์ (มีนายหน้าค้ามนุษย์ที่นำพาเหยื่อคนไทยในด้านเพศเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมายบางส่วนเป็นนายจ้างเอง (แม่แท้ค์) ในลักษณะนายจ้างจ่ายเงินค่าหัวให้แก่ขายหน้าค้ามนุษย์ ซึ่งทำให้เหยื่อตกเป็นสมบัติของนายจ้าง ตกอยู่ภายใต้บังคับของนายจ้าง และถูกขูดรีดค่าหัวโดยต้องทำงานหนักภายใต้สภาพถูกบังคับเพื่อชดใช้หนี้ค่าหัวให้แก่ขายหน้า ซึ่งมักจะมีจำนวนเกินกว่าที่นายจ้างจ่ายไปจริง เหยื่อคนไทยที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติมักถูกนายจ้างกำหนดจำนวนค่าหัวขึ้นเอง และมักจะเป็นจำนวนที่สูงเพื่อไม่ให้เหยื่อได้ทำงานใช้หนี้ค่าหัวได้หมด ส่วนเหยื่อที่เดินทางเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมายและมีเอกสารเดินทางติดตัว มักถูกนายจ้างหลอกลวงโดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ เพื่อยึดเอกสารเดินทางของเหยื่อ ทำให้เหยื่อไม่กล้าออกนอกที่พำนักหรือที่ทำงาน

เหยื่อมักถูกนายจ้างจัดให้ทำงานสองประเภท ประเภทแรกคือ งานที่เกี่ยวข้องกับทางเพศ ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่มักถูกนายจ้างจัดให้ขายบริการทางเพศตามร้านคาราโอเกะ โรงแรม หรือสถานอาบอบนวด และมักถูกนายจ้างแสวงหาประโยชน์โดยการค้าประเวณี แต่เหยื่อคนไทยที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติมักถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง และถูกบังคับค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าจ้างแรงงาน งานประเภทที่สองคือ งานที่ต้องใช้แรงงาน เหยื่อคนไทยที่ถูกนำพาเข้าประเทศไทยโดยถูกกฎหมาย เพศชายมักถูกนายจ้างจัดให้ทำงานเป็นกรรมกรก่อสร้างอาคารหรือถนน เพศหญิงมักถูกนายจ้างจัดให้ทำงานเป็นคนรับใช้ในบ้าน แม่ครัว หรือนวดแผนไทย (สปา) และมักถูกนายจ้างแสวงหาประโยชน์ โดยถูกจัดให้ทำงานเกินกว่าเวลาที่ตกลงกันหรือให้ทำงานควบกับงานอื่น โดยไม่ได้รับค่าจ้างเพิ่มเติม ส่วนเหยื่อคนไทยที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติมักถูกจัดให้ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง และมักไม่ถูกพาขึ้นฝั่งไทยพร้อมกับเรือประมง ส่วนเหยื่อคนลาวที่เป็นเพศหญิงมักทำงานเป็นคนรับใช้ในบ้าน และมักถูกนายจ้างข่มขู่ห้ามออกนอกที่ทำงาน ห้ามติดต่อสื่อสารหรือพบปะกับคนรู้จักหรือบุคคลภายนอก และห้ามรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เหยื่อมักถูกนายจ้างข่มขู่และทำร้ายร่างกาย บังคับให้ทำงานหนัก โดยไม่มีเวลาพักผ่อน และแม้เจ็บป่วย โดยไม่ได้รับค่าจ้างแรงงาน มีเหยื่อบางส่วนถูกนายจ้างข่มขืนกระทำชำเรา ส่วนเหยื่อที่เป็นเด็กมักถูกนายจ้างจัดให้ทำงานในโรงงาน เช่น โรงงานทำขนมปัง ที่มีรั้วรอบขอบชิดปิดบังตัวอาคารโรงงานและมีนักค้ามนุษย์ข้ามชาติคอยควบคุมอยู่ตลอดเวลา

จะเห็นได้ว่า เหยื่อมิได้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติจากการทำงานกับนายจ้างเท่านั้น เหยื่อส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อระหว่างเดินทาง เหยื่อที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย ตกเป็นเหยื่อจากการถูกนายหน้าค้ามนุษย์หลอกลวงเกี่ยวกับสถานภาพที่จะได้รับจากการใช้เอกสารเดินทางที่นายหน้าค้ามนุษย์จัดหามาให้ ที่มักจะเป็นเอกสารที่ทำให้เหยื่อมีสถานภาพผิดกฎหมายภายหลัง ทำให้เหยื่อต้องตกอยู่ในสถานภาพที่เสียเปรียบและตกอยู่ใต้บังคับของนายจ้าง เนื่องจากต้องพึ่งพานายจ้างพาหลบซ่อนไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุม และถูกนายหน้าค้ามนุษย์ขูดรีดเงินค่าเดินทางและค่าเอกสารเดินทาง ซึ่งครอบคลุมประกอบการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติจากการถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติกระทำ ควบคุม และแสวงหาประโยชน์ เช่นเดียวกับเหยื่อที่ถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยผิดกฎหมาย ที่มักถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย ถูกลักพาตัวโดยถูกวางยาสลบและถูกมอมเมาด้วยสิ่งเสพติดในกรณีผู้ติดสิ่งเสพติด และมักถูกแสวงหาประโยชน์โดยถูกยึดหรือลักเอาเงิน/ทรัพย์สินติดตัว

นอกจากนั้นจะเห็นได้อีกว่า เหยื่อส่วนใหญ่ถูกขูดรีดค่าเดินทางและค่าหัวเกินกว่าที่จ่ายไปจริงหลายเท่าตัว รวมทั้งค่าเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพที่ผิดกฎหมายภายหลัง ซึ่งการขูดรีดดังกล่าวทำให้เหยื่อตกเป็นหนี้สินนายหน้าค้ามนุษย์และนายจ้าง ต้องยอมทำงานหนักเพื่อชดใช้หนี้ ทำให้ตกอยู่ในสภาพที่ถูกนายจ้างบังคับให้ทำงาน ซึ่งถึงแม้การถูกแสวงหาประโยชน์จะไม่ได้เกิดขึ้นจากการทำงานกับนายจ้างหรือไม่ชัดเจน ดังเช่นการถูกแสวงหาประโยชน์จากการทำงานที่เกี่ยวกับเพศหรือแรงงานอื่นตามที่ระบุไว้ในพิธีสารป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ฯ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ ก็ตาม แต่การที่เหยื่อต้องตกอยู่ในสภาพถูกบังคับให้ทำงานหนักเพื่อชดใช้หนี้สิน ก็เป็นการที่เหยื่อถูกแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบหนึ่งเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรสากลต่อต้านความเป็นทาส (Anti-Slavery International, 2003) ที่ระบุถึง

แรงงานที่ติดหนี้ (Debt Bonded Labor) จากการถูกบังคับให้ทำงานหนักเพื่อใช้หนี้ที่เกิดจากกลไกโดยได้รับค่าตอบแทนเพียงอาหารพอยังชีพและที่พัก ทำให้ไม่มีทางที่จะใช้หนี้ได้หมด ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าทาสยุคใหม่ (New Forms of Slavery) ดังนั้น เหยื่อที่ถูกขูดรีดจนสูญเสียหรือตกเป็นหนี้สินค่าเดินทาง ค่าหัว และค่าเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสภาพผิดกฎหมายในภายหลัง จึงเป็นการถูกแสวงหาประโยชน์ในลักษณะถูกเอาลงเป็นทาสหรือเสมือนถูกเอาลงเป็นทาสรูปแบบใหม่ ดังเช่นการถูกเอาลงเป็นทาสหรือเสมือนถูกเอาลงเป็นทาสระหว่างทำงานกับนายจ้างที่ระบุไว้ในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ำมนุษย์ ฯ และเป็นการถูกขูดรีดดังเช่นการขูดรีดบุคคลระหว่างทำงานกับนายจ้างตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ ฯ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติจากการที่ต้องพึ่งพานายหน้าค้ามนุษย์ที่มุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบ รัฐบาลไทยจึงควรประสานความร่วมมือกับประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติทั้งประเทศที่เป็นต้นทางและปลายทาง เพื่อกำหนดมาตรการ และกลไกในการสร้างกระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติที่ปลอดภัย โดยการจัดส่งแรงงานโดยตรงระหว่างรัฐประเทศต้นทางต่อรัฐของประเทศปลายทาง เพื่อลดการพึ่งพานายหน้าค้ามนุษย์ที่มุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบ ไม่ทำให้ผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นข้ามชาติตกอยู่ใต้การควบคุมหรือบังคับทั้งของนายหน้าและนายจ้างในประเทศปลายทาง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติระหว่างเดินทาง เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองของไทยควรตรวจสอบอย่างละเอียดและสัมภาษณ์เป็นการเฉพาะตัวกับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยที่เป็นเด็ก หรือที่มีเหตุสงสัยว่าเป็นบุคคลอื่นที่ใช้บุคคลในเอกสารเดินทาง และเจ้าหน้าที่รัฐของไทยควรประสานข้อมูลกับประเทศปลายทางที่สำคัญในการย้ายถิ่นข้ามชาติของคนไทย เพื่อตรวจสอบและยืนยันบุคคล ป้องกันการใช้เอกสารเดินทางปลอมเข้าประเทศปลายทาง รวมทั้งควรเพิ่มมาตรการในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่ที่ติดกับทะเล ให้ช่วยสอดส่องผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นนายหน้าค้ามนุษย์ โดยประชาสัมพันธ์ให้

เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ที่ย้ายถิ่นข้ามชาติและครอบครัว และประเทศชาติ หากวางแผนหรือรู้เห็นเป็นใจในการนำพาผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเข้าหรือออกจากประเทศไทยโดยใช้ช่องทางที่ผิดกฎหมายของนายหน้าค้ามนุษย์

3. จากผลการวิจัยพบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนายหน้าค้ามนุษย์ขูดรีดค่าเดินทาง และค่าเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพผิดกฎหมายในภายหลัง และถูกนายจ้างขูดรีดค่าหัว ที่ทำให้มีเหยื่อสถานภาพที่เสียเปรียบและตกอยู่ใต้อำนาจบังคับของนายจ้าง และต้องทำงานใช้หนี้ค่าหัว จึงควรกำหนดให้การถูกขูดรีดค่าเดินทาง ค่าเอกสารเดินทาง และค่าหัวดังกล่าว เป็นการถูกแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบหนึ่งของการถูกเอารัดเอาเปรียบทาสหรือเสมือนถูกเอารัดเอาเปรียบทาส ดังเช่นกับการถูกนายจ้างขูดรีดหรือถูกเอารัดเอาเปรียบทาสหรือเสมือนถูกเอารัดเอาเปรียบทาสจากการทำงานในถิ่นหรือประเทศปลายทาง ตามที่พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ ได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤตยา อาชวนิจกุล, & พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2548). คำถามและข้อท้าทายต่อนโยบายรัฐไทยในมิติสุขภาวะและสิทธิของแรงงานข้ามชาติ. โครงการวิจัยเรื่อง แรงงานต่างชาติและมิติสุขภาพกับนโยบายการจัดการของรัฐไทย. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 9 ปี ลาวช่วยเหยื่อ กาม 1,500 คน จากไทยมากที่สุด. ค้นเมื่อ 11 กันยายน 2553, จาก <http://manager-online.myfri3nd.com/blog/2010/09/09/entry-15>
- รายงานการค้ามนุษย์ ประจำปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทย (กลุ่มที่ 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง). ค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2553, จาก <http://www.notforsale.in.th/autopagev4/files/PWYjvVtFri123450.pdf>
- Castles, S., & Miller, M. (1993). *The Age of Migration : International Population Movements In the Modern World*. Macmillan Press : Hampshire and London.

- De Jong, G.F., & Fawcett, J.T. (1981). **Motivations for Migration : An Assessment and a Value-Expectancy Research Model.** In Migration decision Making. G.F. De Jong and Gardner (eds). New York : Pengamon Press.
- Anti Slavery International. (2003).**The Migration – Trafficking Nexus : Combating Trafficking Through The Protection of Migrants’ Human Rights**
- Maxwell, J.A. (1992). **Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research.** Harward Educational Review, 62 (3) : 279-300.
- McMillan, J.H., & Schumacher, S. (1997). **Research in Education: A Conceptual Introduction 4th ed.** New York : Longman.
- Patton, M.Q. (1990). **Qualitative Evaluation and Research Methods.** 2nded. California: SAGE Publications.
- United Nations (2000). Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime.